

«uno homine --- in civ. *Balagarii*, sive *Albesa* et in *Tartarenz* et in *Os* vel in *Sanctalezinia* sive in *Castserres*» (*MarcaH.*, col. 1261.21); 1151, butlla papal «de *Saltu Elzinie*» (Kehr, *Papsturk.* I, p. 329); 1163, en l'Acta de Cons. de l'esgl. de Sols., el Comte i el Bisbe d'Urgell: «laudamus possessiones in ecclesiis de *Tartarenç*, de *Monteclauso*, de *Portel*, de *Verned*, de *Saltulicinie*, cum pertinenciis ---» (Villan., *Vi. Li. IX*, 230.21); 2a. meitat S. XII, doc. extractat en un memorial de 1380: *Sta. Licinia*; 1180, Butlla papal: *Saltu Eldinie* (Kehr, *Papsturk.*, 498); 1204: *Sancta lenia* (MiretS., *Castellbò*, 173).

Des de 1208 es generalitza la forma amb *Sancta*: 1208: «castro de *Sancta Lezinia* --- de *Nargó* ---» (*Cart. Tavernoles*, 192.15; i *BABL III*, 506); 1279: *Sancta Linia* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 98, 107, 127); 1285 i 1295: *Santa Linya* (Miret, *Castellbò*, 175) (id. ib. II, 128 i 178); 1334: Pere de *Senta Linya* (Bans de la Ci. de Balaguer: *RFE IV*, 49n); 1315: *Santa Linia* (*CoDoACA XII*, 261); 1459: *Santa Linia* (*CoDoACA XII*, 17).

En l'Acta de cons. de SdUrg. de 839 no figura, però sí en un capbreu que se'n féu, en el qual es fan alguns afegits posteriors, no sabem en quina data (S. XI o XII?): «*S^a Ledinia*, *Conches*, *Ça Clusa*, *Sta. Maria de Plano*» (f° 12, llegit a l'Arx. de SdUrg.).⁴

ETIM. Són especialment orientadores les formes, que distingirem (*a*), que comencen en *Salt-*: 1085-86 (*Salta Lizenia*), 1093 (*saltelzinie*: repetit tres vegades), 1116 (*saltus Elzinie*); les butlles de 1151 i 1180 (*saltu Elzinie*, *saltus Eldinie*) i 1163 (*Saltulicinie*). Les quals demostrin que aquest NL no ha contingut cap nom de sant, sinó el mot comú *SALTUS*, que significa 'boscúria', 'bosc humit'. Cosa que ja veié el gran erudit Pare Pascual, del monestir de Les Avellanes; que el qualificava de nom corromput de *Saltus Liciniaie* (*Sacra Cathaloniae Monumenta*, vol. IV, pl. 547).

Però el que ell no veié és que en realitat no seria compost amb el NP *LICINIA*, sinó *SALTŪS ILICĪNĒA* 'boscúries d'alzines, b. alzinals'. És un aplec més congruent semànticament, i així ho prova el grup (*b*) de mencions antigues: 1048 (*santa Elzinia*), 1085-6 (*saltalizenia*), 1093 (*Saltelzinie*, repetit 3 vegades), 1116 (*saltus Elziniae*), les butlles de 1151 i 1180 (*saltu Elzinie* i *Oldinie*), i àdhuc l'acta de 1163 (*Saltuliciniae*) (on probablement s'ha llegit malament *u* per *a* uncial i calia *saltalicinie*).

Ja es comprèn el que va passar després: *saltelvezinia* es va canviar en *Sant-* per una dissimilació: que en aquesta posició, ja mecànicament, era inevitable.

En aquesta anàlisi etimològica hi ha, però, un punt que no acaba de quedar clar: *saltus* és masculí (4a. decl.), doncs, ¿per què l'adj. *ilicĭnĕa* 'alzinenca, alzinal' va en femení? És que d'altres ho havien dit mitjançant el sinònim *SILVA*: o sigui *SĪLVA ILICĪNĒA* que vol dir el mateix.

Doncs bé, d'això tenim la prova en la preciosa menció de 1050, diploma solemne pel qual el Comte de

Barcelona, dota el monestir de Ripoll —i ho aprofita hàbilment per a la seva política, de posar ratlla a l'avenç del comtat d'Urgell, i convertir-se cada cop més en el sobirà de tot Catalunya, com acabà de consagrar l'hi la conquesta de Lleida. Doncs, en aquest document cabdal i tan arcaic, li diu *Sabalicinia*, resultat evident d'una dissimilació eliminant de la primera *l* de *SĪLVA ILICĪNĒA* > *salvalecinia*.

I és que en el llatí vulgar tarraconense, que està a la base de la llengua catalana, *SALTUS* era un mot en decadència, desaparegut del tot en el lèxic cat. normal (com en oc., fr., it. etc.) i conservat només en cast. *soto*, port. *souto*. La llei del més fort: encara que restés *SALTUS* en aquest NL de l'extrem O. de Catalunya, la llengua viva només mantenia *SILVA* vigorós; i per tant alguns digueren *SILVA ILICINEA*, però la major part, tot mantenint *SALTUS*, hi barrejaren el gènere femení del seu concurrent *SALTUS ILICINĒUS* → *SALTUS ILICINĒA*.

No hi ha, doncs, cap raó per a la hipòtesi del P. Pascual (que han acceptat alguns amb poca crítica),⁵ que el *SALTUS LICINIA* hagués pres nom d'una família romana dels *Licinius*, *-inia*... perquè trobà aquest nom en una inscr. d'Isona. *Isona* (60 k. al NE. de *Sta. Linya*). D'*Isona*? és clar, perquè és un NP romà que es troba pertot arreu, en massa: n'hauria pogut citar de *Tàrraco*, *Narbo*, *Emerita*, *Roma*... pertot. Era supòsit ben arbitrari. Algú ha suggerit que una «població romana» *Licinia* seria a Montclús (Font Rius etc.): antic castell en ruïnes, 8 k. a l'O. de Santa Linya (en el doc. de c. 1163 se cita *Monteclauso* junt amb *Santalinya*), però separat per *Portell* i *Vernet*. Altra arbitrarietat.

La variant provinent de *SILVA ILICINĒA*, de totes la més rigorosament popular, no rebé el favor de les autoritats civils i eclesiàstiques; però en un nivell més vulgar tenim una prova que no es va extingir.

Joan *Savalínia*, alias «lo Negre Ambuder», era un famós bandoler català, que els Àustries perseguïen en l'a. 1616, en aquells temps de fervor nacional, previ a la guerra dels Segadors (*AORBB IV*, 1931, 229).

No facin escrupol les dades antigues en què ja reapareix la forma dissimilada, i disfressada de *Santa*. Notem que el doc. de 1036 és perdut, i no en tenim més que una còpia bastant tardana, feta el 1292 per un notari de Balaguer (raó de més per desconfiar): altera les formes dels noms: *Tusto*, que ell mateix rectifica en *Toste* més avall, conforme a les altres dades del nom del famós cavaller; *Calabro* en lloc del *Célabro* repetit del doc. de 1086. Després el doc. de 1058 p. p. *Marca*, però Font Rius ens fa saber que és també un doc. perdut, que hom cita a través d'una còpia de l'arxiu d'Àger: i ja sabem que Àger fou destruït llavors per un reflux dels sarraïns, que hi cremaren els papers.

En realitat no tenim seguretat de formes llegendes correctament fins al doc. de 1048. En fi, el caràcter solemne de les butlles papals, del doc. de R. Bg. I de 1050, i de l'acta de consagració de Solsona el 1163 els confereix, però, una forma demostrativa incomparable.